

CHUBOYEVA OZODAXON KUVONBEKOVNA

EKOLOGIYA HUQUQI

fani bo'yicha

USLUBIY KO'RSATMA

Namangan

Mazkur seminarlar bo'yicha uslubiy ko'rsatma Namangan Davlat Universiteti o'quv-uslubiy kengashining 2013 yil 30 avgust №1-sonli yig'ilishi qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

Muallif: Chuboyeva Ozodaxon Kuvonbekovna
Namangan Davlat Universiteti
Xuquqshunoslik kafedrası katta
o'qituvchisi

Taqrizchilar: M.Akayeva – yuridik fanlar nomzodi, dotsent.

B.Karimov – O'zbekiston Respublikasi
advokatlar palatasi Namangan viloyat
hududiy boshqarma boshlig'i

Ushbu ko'rsatma yuridik yo'nalishdagi oliy ta'lim
metodologiya va iqtisodiy fanidan amaliy mashg'ulotlarni
o'qituvchilarga va talabalarga mo'ljallangan.

21403

Seminar mashg'ulotlari.

Seminar mashg'ulotlari mazmuni

Seminar va amaliy mashg'ulotlarni o'tkazish talablarining fan bo'yicha bilimlari oshishiga xizmat qiladi. Seminar mashg'ulotlariga talaba nafaqat ma'ruzada eshitgan yo'llanmalari bo'yicha, balki taklif qilingan adabiyotlarni atroflicha o'rganib chiqish bilan tayyorgarlik ko'radi hamda bilimini mustahkamlaydi. Seminar mashg'ulotlariga jiddiy tayyorgarlik ko'rgan talaba jumalarni to'g'ri tuzishga, fikrini atroflicha bayon qilishga, asosli ishonchli mulohazalar yuritishga o'rganadi. Seminar mashg'ulotlarini o'tish bilan talabanning noto'g'ri fikr va mulohazalarini tuzatish imkoniyatiga ham ega bo'lamiz.

Seminar mashg'ulotlari rejasi har bir mavzu bo'yicha o'qituvchi tomonidan alohida tuziladi. Rejada mavzu uchun ajratilgan va hal qilinishi lozim bo'lgan savollar majmuasi ko'rsatiladi. Talaba har bir savolga yozma tarzda javob yozishi bilan birga o'z mulohazalari va mustaqil fikrlarini qisqacha yozma bayon etishi ham mumkin. Masalani muhokama qilish davomida talaba muzokaralarga kirishishi, o'zining fikrlarini asoslab berishi mumkin. Bu esa O'zbekiston davlati va huquqi tarixi fanini chuqur bilish uchun imkoniyat yaratadi.

Ekologiya huquqi fanidan seminar mashg'ulotlari o'quv guruxini ikkitanadan komandaga bo'lgan holda baxs-munozara, o'zaro erkin muloqot tarzida olib boriladi.

1-mavzu. (2 soatga belgilangan).

Tabiat va jamiyat o'zaro bog'liqligi.

Ekologiya huquqining predmeti, usuli va tizimi

Ekologiya huquqi manbalari

Reja.

1. Jamiyat bilan tabiatning o'zaro bog'liqligi.
2. Hozirgi davrda ularning rivojlanishi va huquqda mustahkamlanishi.
3. Davlat ekologik dasturi. Davlat va huquqning ekologik funksiyasi.
4. Ekologik munosabatlar, ekologik- huquqiy normalar va huquqiy munosabatlar. ekologiya huquqi fanining rivojlanishidagi asosiy yo'nalishlar.
5. Ekologiya huquqining vujudga kelishi va rivojlanishi.
6. Huquqiy islohot va ekologiya huquqi muammolari.
7. Huquq sohasi tizimida ekologiya huquqi.

8. Bozor iqtisodiyotiga o'tish davrida ekologiya huquqi vazifalari.
9. Ekologiya huquqi fani tushunchasi.
10. Fani o'rganish usuli va fan tizimi.
11. Jamiyat va tabiatning o'zaro bog'liqligi.
12. Ekologik munosabatlar.
13. Ekologiya huquqi muammolari
14. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – ekologiya huquqi manbai sifatida.
15. O'zbekiston Respublikasi qonunlari ekologiya huquqi manbasi sifatida.
16. Ekologik munosabatlarni boshqarishda Prezident Farmonlari,
17. Ekologiya muammolarini hal etishda qonun osti xujjatlarining roli.

Mashg'ulot jihozi.

Mavzu bo'yicha talabalar tomonidan mustaqil yozilgan konspektlar, tayyorlangan referatlar, mavzga oid uslubiy ko'rsatmalar, tarqatma materiallar, savollar to'plami, boshqotirmalar, testlar.

Mashg'ulot o'tish uslubi

Guruxni ikkita komandaga bo'lib, aql charxi usulidan foydalanib, ular o'rtasida baxs-munozara asosida o'zaro musobaqa tashkil qilish va savol-javoblar natijalariga ko'ra har ikki komandani va a'zolarini tegishli baholab, ularni rag'barlantirish.

Фойдаланган адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2013. – 40 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг “Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1999. – № 1. – 20-модда.
3. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. Расмий нашр / Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги. -Тошкент: Адолат. 2008. - 496 б.

www.nature.uz

2-mavzu. (2 soatga belgilangan).

Tabiiy resurslarga nisbatan mulk huquqi

Ekologiya sohasida boshqaruvning huquqiy asoslari

Атроф табиат муҳитни муҳофаза қилиш ва табиатдан фойдаланишнинг иқтисодий ҳуқуқий механизми ҳуқуқий ҳолати

Reja.

1. Tabiiy resurslar tushunchasi va ularga nisbatan mulk huquqining vujudga kelishi.

2. Tabiat oboektlariga (er, er osti boyliklari, suv, o`rmon, e`mosfera havosi, hayvonot va hsimliklar olami va hakazolarga) davlat mulki huquqi tushunchasi va asosiy belgilari.
3. Tabiat oboektlariga nisbatan davlat mulki huquqi suboektlari
4. Tabiiy mulk huquqini himoya qilish tartibi va ahamiyati.
5. Ekologiya sohasini boshqarish tushunchasi.
6. Ekologiya sohasini boshqarishning ahamiyati.
7. Ekologiya sohasini boshqarish turlari.
8. Ekologiya sohasida davlat boshqaruvi va ijtimoiy boshqaruv.
9. Атроф табиат мухитни муҳофаза қилиш ва табиатдан фойдаланишнинг иқтисодий ҳуқуқий механизм тушунчаси ва ўзига хос хусусиятлари.
10. Табиий ресурслардан фойдаланган учун халқ тўлаш.
11. Атроф табиий салбий таъсир этганлик учун ҳақ тўлаш.
12. Атроф табиат мухитни муҳофаза қилишнинг иқтисодий рағбатлантириш.

Mashg`ulot jihozi.

Mavzu bo`yicha talabalar tomonidan mustaqil yozilgan konspektlar, tayyorlangan referatlar, mavzga oid uslubiy ko`rsatmalar, tarqatma materiallar, savollar to`plami, boshqotirmalar, testlar.

Mashg`ulot o`tish uslubi

Guruxni ikkita komandaga bo`lib, aql charxi usulidan foydalanib, ular o`rtasida baxs-munozara asosida o`zaro musobaqa tashkil qilish va savol-javoblar natijalariga ko`ra har ikki komandani va a`zolarini tegishli baholab, ularni rag`barlantirish.

Фойдаланган адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2013. – 40 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг “Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1999. – № 1. – 20-модда.
3. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. Расмий нашр / Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги. -Тошкент: Адолат. 2008. - 496 б.
4. Ўзбекистон Республикаси “Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси тўғрисида”ги Низом. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1996. – № 5–6. – 70-модда.
5. Нурматов М.М. Табиий ресурслардан фойдаланганлик ва атроф табиий мухитга зарар етказганлик учун тўловларнинг ҳуқуқий моҳияти. – Тошкент, ТДЮИ Ахборотномаси, 2009. - № 2. - Б. 60-62.
6. Ражабов Н.Ш. Экологик сертификатлаштиришни такомиллаштиришнинг айрим масалалари.// Ж. Давлат ва ҳуқуқ, 2005. № 2.

3-mavzu. (2 soatga belgilangan).

Ekologiya nazorat tizimining huquqiy holati
Ekologiya ekspertizasining huquqiy holati
Ekologik monitoring.
Ekologik-huquqiy javobgarlik

Reja

1. Ekologik nazorat tizimi tushunchasi.
2. Atrof tabiiy muhit holatini kuzatish xizmati.
3. Davlat ekologik nazorati huquqiy holati.
4. ekologiya sohasida jamoatchilik nazorati va uning ahamiyati.
5. Ekologiya ekspertizasi tushunchasi.
6. Ekologik ekspertizaning huquqiy asoslari.
7. Ekologik ekspertizaning maqsad va vazifalari.
8. Davlat ekologik ekspertizasi.
9. Sanitariya ekspertizasi.
10. Jamoatchilik ekologik ekspertizasining ahamiyati.
11. Ekologik monitoring tushunchasi.
12. Ekologik monitoringni amalgam oshirish tartibi.
13. Xujalik sohalari bo'yicha monitorindni amalgam oshirish.
14. Er monitoringi. Monitoringi maqsadi, turlari.
15. Ekologik huquqiy javobgarlik tushunchasi va uning turlari.
16. Ekologik huquqiy javobgarlik tizimi.
17. Intizomiy ekologik javobgarlik va moddiy zararni qoplash.
18. Ekologik huquqbuzarlik sodir etilganda ma'muriy javobgarlikning o'ziga xos xususiyatlari.
19. Atrof tabiiy muhitga, tabiatdan oqilona foydalanish va inson sog'lig'iga qarshi xavf yaratganlik uchun jinoiy-huquqiy javobgarlik.
20. Ekologik-huquqiy javobgarlik samaradorligini oshirish muammolari.

Mashg'ulot jihozi

Mavzu yuzasidan testlar, tayanch iboralar, nazorat savollari, mavzu bo'yicha talabalar tomonidan tayyorlangan referatlar, konspektlar.

Mashg'ulot o'tish uslubi.

Mashg'ulotni talabalardan mavzuga oid test so'rovi o'tkazish orqali olib boriladi. Bunda oldindan o'qituvchi tomonidan test variantlari tuzilgan bo'lib, har bir variantga o'ntadan test savollari kiritilgan bo'ladi.

Mashg'ulot boshida gurux uch komandaga bo'linadi. Anshu komandalarni har biriga dastlab bittadan test variantlari tarqatiladi (birinchi komandaga 1-variant, 2-komandaga 2-variant, 3-komandaga 3-variant) va testlarni echish uchun komandalarga vaqt belgilanadi. Komandalar o'z qo'llaridagi dastlabki variantlarni belgilangan vaqt ichida echib bo'lganlaridan so'ng komandalarga boshqa variantlar almashtirib beriladi.

SHu tarzda har bir komandaga uchala variantni ham echish imkoniyati yaratiladi.

Umumiy belgilangan vaqt tugagandan so'ng, o'qituvchi komandalar tomonidan echilgan testlarni yig'ib olib, ma'lum bir vaqt ichida testlarni komandalarni bittadan xolis vakili ishtirokida tekshirib, natijalarini e'lon qiladi va g'olib komandani taqdirlaydi.

O'qituvchi testlarni tekshirayotganda har bir talaba uchtdan mavzuga oid test tuzib topshirishlari so'raladi. Talabalar tomonidan tuzilgan testlar qanchalik to'g'ri va mantiqiy tuzilganligi to'g'risida kelgusi mashg'ulotda o'qituvchi ma'lumot beradi. Ushbu tuzilgan testlar bo'yicha eng yaxshi test tuzgan talaba taqdirlanadi.

Фойдаланган адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2013. – 40 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1998. – № 5-6. 82 – модда.
3. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси. – Тошкент: Адолат, 2010. - 386 б.
4. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. Расмий нашр / Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги. -Тошкент: Адолат, 2008. - 496 б.
5. Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси. - Тошкент: Адолат, 2010. – 343 б.
6. Ўзбекистон Республикасининг “Маъмурий жавобгарлик тўғрисида”ги кодекси. Расмий нашр / Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги. - Тошкент: Адолат, 2010. - 319 б.
7. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси. “Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами”, 2007 йил, 52-сон, (I).
8. Ўзбекистон Республикасининг “Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1999. – № 1. – 20-модда.

Электрон таълим ресурслари

1. www.nature.uz
2. www.uznature.uz
3. www.pravo.vsem.uz
4. www.kodeks.uz
5. www.lawlib.uz
6. www.lex.uz
7. www.zakon.ru

Erlarning huquqiy holati. Erdan foydalanish tushunchasi, shakli va turlari Er osti boyliklaridan foydalanish va muhofaza qilishning huquqiy holati

Reja.

1. Erdan foydalanish va muhofaza qilish huquqiy holati tushunchasi.
2. Er – boshqaruv, foydalanish va muxofaza qilish ob'ekti sifatida.
3. Er huquqi predmeti tushunchasi.
4. O'zbekistonda erga nisbatan xususiy mulk huquqi muammolari.
5. Erni melioratsiya va rekul'tivatsiyalashning huquqiy tartibi.
6. Erlardan foydalanish huquqining paydo bo'lishi va tugashi.
7. Er-ijara munosabatlarini qo'llashni huquqiy ta'minlash.
8. Er fondini boshqarish tartibi.
9. Davlat er kadastrı.
10. Er to'g'risidagi nizolarni hal qilish tartibi.
11. Erdan foydalanish va uni muxofaza qilishni huquqiy ta'minlash.
12. Erni ma'muriy; fuqarolik; jinoiy-huquqiy muhofaza qilish.
13. Er osti boyliklaridan foydalanish tartibi.
14. Er osti boyliklarini ekologik muxofaza qilish.
15. Er osti boyliklaridan foydalanishni huquqiy tartibga solish
16. Er osti boyliklaridan foydalanishni tartibga solish chora-tadbirlari

Mashg'ulot jihozi

Mavzu yuzasidan testlar, tayanch iboralar, nazorat savollari, mavzu bo'yicha talabalar tomonidan tayyorlangan referatlar, konseptlar.

Mashg'ulot o'tish uslubi.

Mashg'ulotni talabalardan mavzuga oid test so'rovi o'tkazish orqali olib boriladi. Bunda oldindan o'qituvchi tomonidan test variantlari tuzilgan bo'lib, har bir variantga o'ntadan test savollari kiritilgan bo'ladi.

Mashg'ulot boshida gurux uch komandaga bo'linadi. Anshu komandalarni har biriga dastlab bittadan test variantlari tarqatiladi (birinchi komandaga 1-variant, 2-komandaga 2-variant, 3-komandaga 3-variant) va testlarni echish uchun komandalarga vaqt belgilanadi. Komandalar o'z qo'llaridagi dastlabki variantlarni belgilangan vaqt ichida echib bo'lganlaridan so'ng komandalarga boshqa variantlar almashtirib beriladi.

SHu tarzda har bir komandaga uchala variantni ham echish imkoniyati yaratiladi.

Umummiy belgilangan vaqt tugagandan so'ng, o'qituvchi komandalar tomonidan echilgan testlarni yig'ib olib, ma'lum bir vaqt ichida testlarni komandalarni bittadan xolis vakili ishtirokida tekshirib, natijalarini e'lon qiladi va g'olib komandani taqdirlaydi.

O'qituvchi testlarni tekshirayotganda har bir talaba uchtdan mavzuga oid test tuzib topshirishlari so'raladi. Talabalar tomonidan tuzilgan testlar qanchalik to'g'ri va mantiqiy tuzilganligi to'g'risida kelgusi mashg'ulotda o'qituvchi ma'lumot beradi. Ushbu tuzilgan testlar bo'yicha eng yaxshi test tuzgan talaba taqdirlanadi.

Фойдаланган адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2013. – 40 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1998. – № 5-6. 82 – модда.
3. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. Расмий нашр / Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги. -Тошкент: Адолат. 2008. - 496 б.
4. Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси. - Тошкент: Адолат, 2010. – 343 б.
5. Ўзбекистон Республикасининг “Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1999. – № 1. – 20-модда.
6. Ўзбекистон Республикасининг “Ер ости бойликлари тўғрисида”ги қонуни (янги тахрири). // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. - 2003. - №1. - 5-модда.

Электрон таълим ресурслари

www.nature.uz

www.uznature.uz

www.pravo.vsem.uz

www.kodeks.uz

www.lawlib.uz

www.lex.uz

www.zakon.ru

5-mavzu. (2_soatga belgilangan).

Suv resurslarini muhofaza qilish va ulardan foydalanishning huquqiy holati. O'simliklardan foydalanish va ularni huquqiy muhofaza qilishning huquqiy tartibi

O'rmonlardan foydalanish va ularni huquqiy muhofaza qilishning huquqiy tartibi

Reja.

1. Suvlardan foydalanish va muxofaza qilish tushunchasi.
2. Davlat suv fondini boshqarish.
3. Suvlardan foydalanish va muxofazasini ta'minlashda davlat nazorati.

4. Suvdan foydalanish to'g'risidagi nizolarni hal qilish.
5. Suvdan foydalanishni huquqiy muhofaza qilishda suv huquqiy choralarini.
6. O'simliklardan foydalanish va qo'riqlash — ob'ekt sifatida.
7. O'simlik qonunchiligi. O'simlik fondi va uning tarkibiy qismlari.
8. O'simlik huquqiy munosabatlari: tushunchasi va tasniflanishi.
9. O'simlik huquqiy munosabatlarining vujudga kelishi, o'zgartirilishi va tugatilishi asoslari.
10. O'simlik dunyosini boshqaruvi.
11. O'simliklardan foydalanish va muhofaza qilish ustidan davlat nazorati.
12. O'rmonlardan foydalanish va muhofaza qilish sohasida kelib chiqadigan nizolarni hal qilish.
13. O'simlik qonunchiligini buzganlik uchun keltirilgan zararni undirish.
14. O'simliklarni ma'muriy-huquqiy muhofaza qilish. O'simliklarni jinoiy-huquqiy muhofaza qilish.
15. O'rmon huquqiy munosabatlari: tushunchasi va tasniflanishi.
16. O'rmon huquqiy munosabatlarining vujudga kelishi, o'zgartirilishi va tugatilishi asoslari.
17. Davlat o'rmon fondi boshqaruvi.
18. O'rmondan foydalanish va muhofazalashni rejalashtirish.
19. O'rmondan foydalanishni huquqiy tartibga solish.
20. O'rmon qonunchiligini buzganlik uchun javobgarlik.

Mashg'ulot jhozi

Mavzu yuzasidan testlar, tayanch iboralar, nazorat savollari, mavzu bo'yicha talabalar tomonidan tayyorlangan referatlar, konspektlar.

Mashg'ulot o'tish uslubi.

Mashg'ulotni talabalardan mavzuga oid test so'rovi o'tkazish orqali olib boriladi. Bunda oldindan o'qituvchi tomonidan test variantlari tuzilgan bo'lib, har bir variantga o'ntadan test savollari kiritilgan bo'ladi.

Mashg'ulot boshida gurux uch komandaga bo'linadi. Anshu komandalarni har biriga dastlab bittadan test variantlari tarqatiladi (birinchi komandaga 1-variant, 2-komandaga 2-variant, 3-komandaga 3-variant) va testlarni echish uchun komandalarga vaqt belgilanadi. Komandalar o'z qo'llaridagi dastlabki variantlarni belgilangan vaqt ichida echib bo'lganlaridan so'ng komandalarga boshqa variantlar almashtirib beriladi.

SHu tarzda har bir komandaga uchala variantni ham echish imkoniyati yaratiladi.

Фойдаланган адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2013. – 40 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг “Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1999. – № 1. – 20-модда.

3. O'z. R. «O'rmon to'g'risida»gi qonun
4. »O,simlik dunyosidan foydalanish» Internet:www. Uznature.uz
5. Ўзбекистон Республикасининг “Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаш Ахборотномаси. - 1993. - №5. - 221-модда.

Электрон таълим ресурслари

www.nature.uz

www.uznature.uz

www.pravo.vsem.uz

www.kodeks.uz

Internet: Vod. Balans v regione WWVG` analit ika.org

6-мавзу. (2 соатга белgilangan).

Hayvonot olamidan foydalanish va uni muhofaza qilishning huquqiy holati. Atmosfera havosini huquqiy muhofaza qilish.

Reja.

1. Hayvonot dunyosi munosabatlari tushunchasi.
2. Hayvonot olami, undan foydalanish, muhofaza qilish.
3. Fauna huquqiy munosabatlarning ob`ekti, sub`ekti mazmuni.
4. Hayvonot olamidan foydalanish va uni muhofaza qilishda davlat boshqaruvi.
5. Hayvonot olamidan foydalanish va uni muhofaza qilish sohasida vujudga keladigan nizolarni hal qilish.
6. Ov qilishning huquqiy tartibi.
7. Hayvonot olamidan ilmiy, tarbiyaviy va estetik maqsadlarda foydalanishning huquqiy tartibi.
8. Atmosfera havosini muhofaza qilish qonunchiligi tizimi.
9. Atmosferani muhofaza qilish huquqiy munosabatlarining suboekti, oboekti va mazmuni.
10. Atmosfera havosi muhofaza qilishda davlat nazorati.
11. Atmosfera havosini ma`muriy-huquqiy muhofaza qilish.
12. Atmosfera havosi to`g`risidagi qonunchilikni buzganlik uchun javobgarlik.

Mashg`ulot jihozi.

Mantiqiy sxemalar, tarqatma materiallar, testlar, savollar to`plami, mavzuga oid talabalar tomonidan tayyorlangan referatlar va konspektlar.

Mashg`ulot o`tish uslubi.

Davra suhbatlari, bahs-munozara, aql charxi usulidan foydalanib o`zaro muloqot tarzida har bir talabani mavzu rejasida berilgan savol bo`yicha mustaqil fikrini va bu fikrga boshqa talabalarni mustaqil munosabatlarini bilishga erishish

hamda o'qituvchini barcha bildirilgan fikrlar va javoblarga umumiy izohini berish orqali bilim berish.

Фойдаланган адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. Тошкент: Ўзбекистон, 2013. – 40 б.
  2. Ўзбекистон Республикасининг “Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1999. – № 1. – 20-модда.
  3. Ўзбекистон Республикасининг “Атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. - 1997. - №2. - 52-модда.
  4. Ўзбекистон Республикасининг “Ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. - 1998. - №1. - 14-модда.
- Электрон таълим ресурслари**

www.nature.uz

www.uznature.uz

7-мавзу. (2 soatga belgilangan).

Alohida muhofaza etiladigan tabiiy hududlarning huquqiy holati

Reja.

1. Tabiiy qo'riqxonalar fondi tushunchasi va tarkibi.
2. Tabiiy qo'riqxonalar fondidan foydalanish va ularni muhofaza qilish bo'yicha qonunchilikning rivojlanishi.
3. Tabiiy qo'riqxonalar fondidan foydalanish va uni muhofaza qilish yuzasidan paydo bo'ladigan huquqiy munosabatlarning tushunchasi.
4. Alohida muhofaza etiladigan tabiiy hududlar qonunchiligini buzganlik uchun javobgarlik.

Mashg'ulot jihozi.

Mantiqiy sxemalar, tarqatma materiallar, testlar, savollar to'plami, mavzuga oid talabalar tomonidan tayyorlangan referatlar va konspektlar.

Mashg'ulot o'tish uslubi.

Davra suhbatlari, bahs-munozara, aql charxi usulidan foydalanib o'zaro muloqot tarzida har bir talabani mavzu rejasida berilgan savol bo'yicha mustaqil fikrini va bu fikrga boshqa talabalarni mustaqil munosabatlarini bilishga erishish hamda o'qituvchini barcha bildirilgan fikrlar va javoblarga umumiy izohini berish orqali bilim berish.

Фойдаланган адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2013. – 40 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг “Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1999. – № 1. – 20-модда.
3. Холмуминов Ж.Т. Экология ва қонун. - Тошкент: “Адолат”, 2000. - 352 б.
www.nature.uz

8-mavzu. (2 soatga belgilangan).

Sanoat, transport, energetika va boshqa xalq xo`jaligi tarmoqlarida atrof tabiiy muhitni muhofaza qilishning huquqiy holati.

Qishloq xo`jaligi, tabiiy manbalardan foydalanish va atrof tabiiy muhitni muhofaza qilishning huquqiy holati.

Shaharlar va aholi yashaydigan joylarda atrof muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan foydalanishning huquqiy holati.

Reja.

1. Sanoat va tarmoqlarida tabiiy resurslardan foydalanish, atrof muhitni muhofaza qilishning huquqiy holati xususiyati
2. Transport tarmoqlarida tabiiy resurslardan foydalanish, atrof muhitni muhofaza qilishning huquqiy holati xususiyati
3. energetika tarmoqlarida tabiiy resurslardan foydalanish, atrof muhitni muhofaza qilishning huquqiy holati xususiyati
4. Boshqa xo`jalik tarmoqlarida tabiiy resurslardan foydalanish, atrof muhitni muhofaza qilishning huquqiy holati xususiyati
5. Xalq xo`jaligi ob`ektlarini foydalanishga topshirish davrida atrof muhitni muhofaza qilish va ekologik xavfsizlikni ta`minlash.
6. Vazirliklar, davlat qo`mitalari, idoralar, sanoat, transport, energetika va xalq xo`jaligi boshqa tarmoqlarining atrof muhitni ifloslantirganlik uchun va tabiat resurslaridan oqilona foydalanmaganlik uchun yuridik javobgarligi.
7. Qishloq xhjaligida atrof tabiiy muhitni muhofaza qilishning xususiyatlari.
8. Qishloq xo`jalik korxonalarining ekologik huquq va majburiyatlari.
9. Qishloq xo`jalik korxonalari va tashkilotlarining erdan foydalanuvchilar sifatidagi huquq va burchlari.
10. Qishloq xo`jaligida suvdan foydalanish va o`rmonzorlardan foydalanish huquqi.
11. Qishloq xo`jaligida atrof muhitni muhofaza qilish yuzasidan nazorat.

12. Qishloq xo'jaligida atrof muhitni muhofaza qilish va tabiiy manbalardan foydalanish qonunchiligini va ekologik xavfsizlik talablarini buzganlik uchun yuridik javobgarlik va uning muammolari.
13. SHaharlar va aholi yashaydigan joylarda atrof muhitni muhofaza qilishning xususiyatlari.
14. SHaharlar va aholi yashaydigan joylarda atrof muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan foydalanish yuzasidan davlat boshqaruvi.
15. SHahar qurilishi, umumiy foydalanish, o'rmonzorlar, suv havzalari, transport va boshqa maqsadga mo'ljallangan erlarni muhofaza qilish va ulardan foydalanishni huquqiy tartibga solish.
16. Atrof tabiiy muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish yuzasidan mahalliy hokimiyat organlarining vakolatlari.
17. SHaharlar yashil maydonlari va rekretiya hududlarining huquqiy holati.

Mashg'ulot jihozi.

Mantiqiy sxemalar, tarqatma materiallar, testlar, savollar to'plami, mavzuga oid talabalar tomonidan tayyorlangan referatlar va konspektlar.

Mashg'ulot o'tish uslubi.

Davra suhbatlari, bahs-munozara, aql charxi usulidan foydalanib o'zaro muloqot tarzida har bir talabani mavzu rejasida berilgan savol bo'yicha mustaqil fikrini va bu fikrga boshqa talabalarni mustaqil munosabatlarini bilishga erishish hamda o'qituvchini barcha bildirilgan fikrlar va javoblarga umumiy izohini berish orqali bilim berish.

Фойдаланган адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2013. – 40 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг “Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1999. – № 1. – 20-модда.
3. Холмўминов Ж.Т. Экология ва қонун. - Тошкент: “Адолат”, 2000. - 352 б.
www.nature.uz

9-mavzu. (4 soatga belgilangan).

Atrof tabiiy muhitni xalqaro-huquqiy muhofaza qilish.

Reja.

1. Atrof tabiiy muhitini xalqaro muhofaza qilish zarurati va ahamiyati.
2. Atrof tabiiy muhitini xalqaro-huquqiy muhofaza qilish tushunchasi, predmeti va manbalari.
3. Ekologiya sohasida xalqaro-huquqiy muhofaza qilishning ob'ektlari.
4. Tabiatni muhofaza qilish sohasida xalqaro-huquqiy shartnoma, konventsiyalarning yuridik tabiati.
5. Tabiatni muhofaza qilish sohasida xalqaro-huquqiy javobgarlik.

Mashg'ulot jihozi

Mavzu bo'yicha talabalar tomonidan tayyorlangan referatlar va konspektlar, savollar to'plami, testlar, mavzu bo'yicha internet materiallari.

Mashg'ulot o'tish uslubi

Mashg'ulotni talabalardan mavzuga oid test so'rovi o'tkazish orqali olib boriladi. Bunda oldindan o'qituvchi tomonidan test variantlari tuzilgan bo'lib, har bir variantga o'ntadan test savollari kiritilgan bo'ladi.

Mashg'ulot boshida gurux uch komandaga bo'linadi. Anshu komandalarni har biriga dastlab bittadan test variantlari tarqatiladi (birinchi komandaga 1-variant, 2-komandaga 2-variant, 3-komandaga 3-variant) va testlarni echish uchun komandalarga vaqt belgilanadi. Komandalar o'z qo'llaridagi dastlabki variantlarni belgilangan vaqt ichida echib bo'lganlaridan so'ng komandalarga boshqa variantlar almashtirib beriladi.

SHu tarzda har bir komandaga uchala variantni ham echish imkoniyati yaratiladi.

Umummiy belgilangan vaqt tugagandan so'ng, o'qituvchi komandalar tomonidan echilgan testlarni yig'ib olib, ma'lum bir vaqt ichida testlarni komandalarni bittadan xolis vakili ishtirokida tekshirib, natijalarini e'lon qiladi va g'olib komandani taqdirlaydi.

O'qituvchi testlarni tekshirayotganda har bir talaba uchtdan mavzuga oid test tuzib topshirishlari so'raladi. Talabalar tomonidan tuzilgan testlar qanchalik to'g'ri va mantiqiy tuzilganligi to'g'risida kelgusi mashg'ulotda o'qituvchi ma'lumot beradi. Ushbu tuzilgan testlar bo'yicha eng yaxshi test tuzgan talaba taqdirlanadi.

Фойдаланган адабиётлар.

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2013. – 40 б.

2. Ўзбекистон Республикасининг “Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1999. – № 1. – 20-модда.

3. Холмўминов Ж.Т. Экология ва қонун. - Тошкент: “Адолат”, 2000. - 352 б.

www.nature.uz

**Ekologiya huquqi fanidan seminarlar uchun
-kurs talabalariga**

O'QUV-USLUBIY KARTA

(20 -soat bo'yicha)

№	Mavzular nomi	Ma'ruza			Talabaga berilgan qo'shimcha topshiriq	Ko'rgazmali qurollar va o'qitishning yangi usullari	Nazorat turi
		Soat	O'tish tartibi	O'tilgan davra			
1	Ekologiya huquqining predmeti, usuli va tizimi	2			Nazorat savollari tuzish va ularga javoblar topish	Mantiqiy sxemalar. Bahs-munozara	Ekspress so'rovlar o'tkazish
	Tabiat va jamiyat o'zaro bog'liqligi						
	Ekologiya huquqi manbalari						
2	Tabiiy resurslarga nisbatan mulk huquqi	2				Tarqatma materiallar, mashg'ulotni joylarda tashkil etish, Mantiqiy sxemalar.	Qisqacha test yoki yozma ish o'tkazish, kollokvium
	Ekologiya sohasida boshqaruvning huquqiy asoslari						
	Агроф табиат мухитни муҳофаза қилиш ва табиатдан фойдаланишнинг иқтисодий ҳуқуқий механизми ҳуқуқий ҳолати						
3		4			Nazorat savollari tuzish va ularga javoblar	Davra suxbati, Mantiqiy sxemalar, Bahs-	o'tkazish Qisqacha savol va javob Ekspress
	Ekologiya nazorat tizimining huquqiy holati						

	Ekologiya nazorat tizimining huquqiy holati				topish Tayanch iboralar tayyorlash Test savollari tuzish Nazorat savollari tuzish va ularga javoblar topish Test savollari tuzish	munozara, Aql charxi, Ongli ta'sir Tarqatma materiallar Mantiqiy sxemalar, debetlar, sutdentlar tomonidan ma'ruzalar o'tish	test so'rovi Savollar asosida og'zaki sinov Savol va javob
	Ekologiya ekspertizasining huquqiy holati						
	Ekologiya monitoring tushunchasi. Tizimi.						
	Ekolodik huquqiy gavobgarlik						
4	Erlarning huquqiy holati	2			Nazorat savollari tuzish va ularga javoblar topish Tayanch iboralar tayyorlash	Muammoli o'qitish. Tarqatma materiallar Davra Suhbati Mantiqiy sxemalar, davra suxbatlari	Qisqa test yoki yozma ish Savol-javob
	Erlardan foydalanish tushunchasi, shakli, turlari.						
	Er osti boyiklarlaridan foydalanishva muhofasa qilish huquqiy holati						
5	Suv resurslaridan foydalanish, ularni muhofasa qilish huquqiy holati	2			Test savollari tuzish Tayanch iboralar tayyorlash	Tarqatma materiallar, mashg'uloti joylarda tashkil etish Mantiqiy sxemalar, davra suxbatlari	Ekspress so'rovlari Qisqa test yoki yozma ish
	O'rmonlardan foydalanish huquqiy holati						
	O'simlikdunyosidan foydalanishvamuhofasa qilish						
6	Hayvonot olamidani foydalanish va muhofasa qilish huquqiy holati	2			Nazorat savollari tuzish va ularga	Muammoli o'qitish. Tarqatma materiallar	Qisqa test yoki yozma ish

	Atmosfera havosini muhofasa qilihs huquqiy holati				javoblar topish Tayanch iboralar tayyorlash	Davra Suhbati Mantiqiy sxemalar, davra suxbatlari	
7	Alohida muhofasa etiladigan hududlar huquqiy holati	2			Test savollari tuzish	Tarqatma materiallar, mashg'uloti joylarda tashkil etish	Ekspress so'rovlari
8	Transport, sanoat, energetikava bohsqa halq xo,jalik tarmoqlarida atrof-muhitni muhofasa qilihs huquqiy holati	2			Nazorat savollari tuzish va ularga javoblar topish Tayanch iboralar tayyorlash Test savollari tuzish	Muammoli o'qitish. Tarqatma materiallar Davra Suhbati Mantiqiy sxemalar, davra suxbatlari	Qisqa test yoki yozma ish Ekspress so'rovlari
	Qishloq xo,jalik, tabiiy manbaalardan foydalani sh va atrof -muhitni muhofasa qilihs huquqiy holati						
	Shaharlar va aholi yashaydigan joylarda atrof -muhitni muhofasa qilihs huquqiy holati						
9	atrof muhitni halqaro-muhofasa qilihs huquqiy holati	2			Tayanch iboralar tayyorlash	Mantiqiy sxemalar, davra suxbatlari	Qisqa test yoki yozma ish
		20					

Ekologiya huquqi fanidan ma`ruzalar uchun 3 -kurs talabalariga o'quv-uslubiy (texnologik) хуқуқшунослик kafedrasi yig'ilishida muhokama qilingan va tasdiqlangan.

2014 yil avgust №1-sonli bayonnoma.

Фойдаланган адабиётлар.

Раҳбарий адабиётлар.

1. Каримов И.А. Мамлакатни модернизация қилиш ва иқтисодийтимизни барқарор ривожлантириш йўлида. Т.16. – Тошкент: Ўзбекистон, 2008. –368 б.
2. Каримов И.А. Ўзбекистоннинг 16 йиллик мустақил таракқиёт йўли. – Тошкент: Ўзбекистон, 2007. –48 б.
3. Каримов И.А. Асосий мақсадимиз – юртимизда эркин ва обод, фаровон ҳаёт барпо этиш йўлини қатъият билан давом эттиришдир. – Тошкент: Ўзбекистон, 2007. –48 б.
4. Каримов И.А. Юсак маънавият – енгилмас куч. – Тошкент: “Маънавият”, 2008. –174 б.
5. Каримов И.А. Жаҳон молиявий-иқтисодий инкирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари –Т.: Ўзбекистон, 2009. – 56 б.
6. Каримов И.А. Энг асосий мезон-ҳаёт ҳақиқатини акс эттириш. –Т.: Ўзбекистон, 2009. -24 б.
7. Каримов И.А. “Мамлакатимизни модернизация қилиш ва кучли фуқаролик жамияти барпо этиш устувор мақсадимиздир”/Президент И.Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси // Т.: “Ўзбекистон”. 2010 Б-14.
8. Каримов И. А. «Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси» мавзuida 2010 йил 12 ноябрь куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлис маъруза.
9. Каримов И.А. Мамлакатимизни модернизация қилиш йўлини изчил давом эттириш – таракқиётимизнинг муҳим омилдир. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 18 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маъруза, 2010 йил 7 декабр. – Тошкент, Халқ сўзи. 2010 йил 8 декабрь
10. Каримов И.А.Барча режа ва дастурларимиз ватанимиз таракқиётини юксалтириш, халқимиз фаровонлигини оширишга хизмат қилади: 2010 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2011 йилга мўлжалланган энг муҳим устувор йўналишларга бағишланган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маъруза, 2011 йил 21 январь. – Тошкент: Ўзбекистон, 2011. – 48 б.
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 6-апрелда “Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма

Йиллигининг нишонлашга тайёрганлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида”ги қарори.

12. Каримов И.А. Ўзбекистон мустақилликка эришиш оstonасида. «Ўзбекистон», 2011.
13. Каримов И.А. Бизнинг йулимиз демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва модернизация жараёналарини изчил давом эттириш. Ўз.Р Конституциясининг 20 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маъруза.

Асосий адабиётлар.

1. Ekologiya huquqi. Darslik. / Mas'ul muharrir: M.B. Usmonov. - Toshkent: TDYI, 2006. - 361 b.
2. Экологическое право Республики Узбекистан. Учебник для студентов, обучающихся по специальности «Правоведение» // Авторский состав: Рустамбоев М.Х., Усманов М.Б., Жураев Ю.А. и др. // Ответственные редакторы: Скрипников Н.К., Жураев Ю.А. - Ташкент: ТГЮИ, 2006. - 415 с.
3. Нигматов А.Н. Ўзбекистон Республикасининг Экология ҳуқуқи. Дарслик. - Тошкент: ТДЮИ, 2004. - 320 б.
4. Бринчук М.М. Экологическое право. Учебник. - М.: 2004. - 354 с.
5. Петров В.В. Экологическое право России. Учебник.-М.: «Бек», 1997.- 367 с.
6. Крассов О.И. Экологическое право: Учебник. - М.: Дело, 2001. - 768 с.
7. Ўзбекистон Республикасининг Ер кодексига шарҳлар. // Масъул муҳаррир: М.Б. Усмонов. - Тошкент: ТДЮИ, 2007. - 477 б.
8. Файзиев Ш.Х. Теоретические проблемы правового обеспечения экологической политики Республики Узбекистан: Монография. Под редакцией М.Х. Рустамбоева, М.Б. Усманова. - Ташкент: ТГЮИ, 2004.- 200 с.
9. Файзиев Ш.Х. Экологическая политика государства: проблемы правового обеспечения. - Ташкент: 2004. - 240 с.
10. Арипов Д.У. Ўзбекистон Республикасининг “Чиқиндилар тўғрисида”ги қонунига шарҳ. - Тошкент: ТДЮИ, 2007. - 89 б.
11. Ражабов Н.Ш. Экологик меъёрлашнинг ҳуқуқий муаммолари: Монография. Масъул муҳаррир М.Б. Усмонов.-Тошкент: ТДЮИ, 2007.-142 б.
12. Холмўминов Ж.Т. Экология ва қонун. - Тошкент: “Адолат”, 2000. - 352 б.
13. Скрипников Н.К.Правовое регулирование организации и деятельности фермерского хозяйства. Учебное пособие для магистров. – Ташкент: ТГЮИ, 2009. – 119 с.
14. Нурматов М.М., Сафаров Ж.И. Қишлоқ таракқиёти: бугуни ва келажак истикболлари. Ўқув-қўлланма. – Тошкент. “Fan va texnologiya”, 2009. – 236 б.

Норматив – ҳуқуқий ҳужжатлар

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2013. – 40 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1998. – № 5-6. 82 – модда.
3. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси. – Тошкент: Адолат, 2010. – 386 б.
4. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. Расмий нашр / Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги. -Тошкент: Адолат. 2008. - 496 б.
5. Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси. - Тошкент: Адолат, 2010. – 343 б.
6. Ўзбекистон Республикасининг “Маъмурий жавобгарлик тўғрисида”ги кодекси. Расмий нашр / Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги. - Тошкент: Адолат, 2010. - 319 б.
7. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси. “Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами”, 2007 йил, 52-сон, (1).
8. Ўзбекистон Республикасининг “Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1999. – № 1. – 20-модда.
9. Ўзбекистон Республикасининг “Давлат ер кадастри тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1998. – № 9. – 165-модда.
10. Ўзбекистон Республикасининг “Давлат кадастрлари тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 2001. – № 1–2. – 18-модда.
11. Ўзбекистон Республикасининг “Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. - 1993. - №5. - 221-модда.
12. Ўзбекистон Республикасининг “Ўсимлик дунёсини муҳофаза этиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. - 1998. - №1. - 12-модда.
13. Ўзбекистон Республикасининг “Ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. - 1998. - №1. - 14-модда.
14. Ўзбекистон Республикасининг “Ўрмон тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. - 1999. - №5. - 122-модда.
15. Ўзбекистон Республикасининг “Атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. - 1997. - №2. - 52-модда.
16. Ўзбекистон Республикасининг “Ер ости бойликлари тўғрисида”ги қонуни (янги таҳрири). // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. - 2003. - №1. - 5-модда.

17. Ўзбекистон Республикасининг “Чикиндилар тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. - 2002. - №4-5. - 72-модда.
18. Ўзбекистон Республикаси “Суғурта фаолияти тўғрисида”ги қонуни. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. - 2002. № 4-5. - 68-модда.
19. Ўзбекистон Республикаси “Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси тўғрисида”ги Низом. // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлис Ахборотномаси. – 1996. – № 5–6. – 70-модда.
20. Олий Мажлис Сенатининг ўн олтинчи ялпи йиғилишида «Сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни. 2008 йил 3-4 декабр.
21. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 6-апрелда “Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма йиллигининг нишонлашга тайёрганлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида”ги қарори.

Қўшимча

1. Файзиев Ш.Х. Рациональное использование природных ресурсов в социально-экономическом развитии Узбекистана. // Ж. Хозяйство и право. -2003. № 9.
2. Файзиев Ш.Х. Административная ответственность за нарушение экологического законодательства. // Ж. Ижтимоий фикр. 2004. № 1.
3. Файзиев Ш.Х. Юридическая ответственность за нарушения экологического законодательства. // Ж. Қонун но.и билан. 2004. № 1.
4. Файзиев Ш.Х. Имущественная ответственность за причиненный вред природной среды // Ж. Хўжалик ва ҳуқук. 2004. № 3.
5. Ражабов Н.Ш. Экологик меъёрлашнинг ҳуқуқий муаммолари // Ж. Давлат ва ҳуқук. ТДЮИ. 2004. № 3.
6. Ражабов Н.Ш. Экологик сертификатлаштиришни такомиллаштиришнинг айрим масалалари.// Ж. Давлат ва ҳуқук, 2005. № 2.
7. Холмуминов Ж.Т. Эколога-правовые требования к землеводопользованию. // Ж. Сельское хозяйство Узбекистана. 1996. № 6.
8. Холмуминов Ж.Т. Табиатни асраш фарзандлик бурчимиз. // Ж. Ҳаёт ва қонун. 1997. № 1.
9. Холмуминов Ж.Т. Эколога-правовая профилактика. // Ж. Экономика и статистика. 1997. № 10.
10. Файзуллаева Г.Г. Уголовное ответственность за нарушение земельного законодательства.// Ж. Қонун ҳимоясида. 2003. № 10.
11. Ўзбекистон Республикасининг Ер кодексига шарҳлар. // Масъул муҳаррир: М.Б. Усмонов. - Тошкент: ТДЮИ, 2007. - 477 б.
12. Арипов Д.У. Ўзбекистон Республикасининг “Чикиндилар тўғрисида”ги қонунига шарҳ. - Тошкент: ТДЮИ, 2007. - 89 б.

